

Koncepcja wykładni wspierającej w sprawach cywilnych z udziałem osób z zaburzeniami psychicznymi lub intelektualnymi i osób starszych.

dr Monika Strus-Wołos

1. Zakres podmiotowy i przedmiotowy art. 13 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.
2. Prawo do sądu a prawo dostępu do wymiaru sprawiedliwości.
3. Zdolność postulacyjna strony z dysfunkcjami kognitywnymi, komunikacyjnymi lub decyzyjnymi. Propozycja definicji zdolności postulacyjnej.
4. Przedstawienie koncepcji wykładni wspierającej.
5. Rezultaty zastosowania wykładni wspierającej (na wybranych przykładach instytucji i instrumentów procesowych).
6. Wpływ wykładni wspierającej na niektóre naczelne zasady postępowania cywilnego.
7. Skutki wydania orzeczenia z naruszeniem art. 13 KPN.
8. Czy jesteśmy gotowi na wprowadzenie do k.p.c. instytucji osoby wspierającej?

Artykuł 13 KPN - Dostęp do wymiaru sprawiedliwości

1.

Państwa Strony zapewnią osobom niepełnosprawnym, na zasadzie równości z innymi osobami, skuteczny dostęp do wymiaru sprawiedliwości, w tym poprzez wprowadzenie dostosowań proceduralnych i dostosowań odpowiednich do ich wieku, w celu ułatwienia skutecznego udziału, bezpośrednio lub pośrednio, zwłaszcza jako świadków, we wszelkich postępowaniach prawnych, w tym na etapie śledztwa i innych form postępowania przygotowawczego.

2.

Aby wesprzeć gwarancje skutecznego dostępu osób niepełnosprawnych do wymiaru sprawiedliwości, na zasadzie równości z innymi osobami, Państwa Strony będą popierać odpowiednie szkolenia osób pracujących w wymiarze sprawiedliwości, w tym w policji i więziennictwie.

Bibliografia:

1. Bahdi R., *Background Paper on Women's Access to Justice in the MENA Region*, Cairo 2007.
2. Beqiraj J., McNamara L., *International Access to Justice: Barriers and Solutions*, Bingham Centre for the Rule of Law Report 2014/02.
3. Błaszczak-Banasiak A., Majdzińska K., Zima-Parjaszewska M., *Dostęp osób z niepełnosprawnościami do wymiaru sprawiedliwości- analiza i zalecenia*, Warszawa 2016.
4. Burdzik M., Frasz M., Nowak A., *Efekt regresji w pracy biegłego lekarza a (nie)funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości*, PiP 2022/7.
5. S. Cieślak, *Założenia aksjologiczne postępowania cywilnego – propozycja sformułowania kryteriów aksjologicznej oceny regulacji procesowej* [w:] S. Cieślak (red.), *Założenia aksjologiczne nowelizacji KPC z 4 lipca 2019 r.*, Łódź 2020.
6. Dąbrowski S., Łazarska A., *Uzasadnianie orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych*, PS 2012/3.
7. Doron I., *Bringing the Law to the Gerontological Stage: A Different Look at Movies and Old Age*, Int. Journ. Ag. Hum. Dev. 2006/ 62(3).
8. Doron I., Apter I., *International Rights of Older Persons: What Difference Would a New Convention Make to Lives of Older People?* Marquette Elder's Advisor 2012/8 (Vol. 11).
9. Doron I., Werner P., Spanier B., Lazar O., *The legal appearances of dementia in court rulings: mapping the terrain*, International Psychogeriatrics, 2017/5 (Vol. 29).
10. Ereciński T. [w:] M. Dziurda *Postępowanie dowodowe. Komentarz do art. 227-315 k.p.c.*, Warszawa 2024.
11. Ereciński T., Weitz K., *Prawda i równość stron w postępowaniu cywilnym a orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego* [w:] Cieślak S. i in., *Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego a Kodeks postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego*, Warszawa 2010.
12. Flaga-Gieruszyńska K., *Dostęp do sądu a postulat humanizacji procesu cywilnego*, [w:] J. Gudowski K. Weitz *Aurea praxis. Aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego, Tom II*, Warszawa 2011.
13. Flaga-Gieruszyńska K. (red.), Karakiewicz B. (red.), Klich A. (red.), *Problematyka osób z zaburzeniami psychicznymi. Aspekty medyczne i prawne*, Sopot 2017.
14. Flaga-Gieruszyńska K., *Szybkość sprawność i efektywność postępowania cywilnego – zagadnienia podstawowe*, Z.N. KUL 2017/3.
15. Flynn E., *Disabled Justice? Access to Justice and the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities*, London/New York 2016.
16. Gibson F., *Article 13 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities — a right to legal aid?*, Austr. Journ. Hum. R. 2010/2 (vol. 15).
17. Gil I., *Ograniczenia zdolności procesowej w sprawach cywilnych wynikające z chorób psychicznych* [w:] Flaga-Gieruszyńska K. (red.), Karakiewicz B. (red.), Klich A. (red.), *Problematyka osób z zaburzeniami psychicznymi. Aspekty medyczne i prawne*, Sopot 2017.
18. Góra-Błaszczkowska A., *Zasada równości stron w aspekcie zmiany przepisów art. 5 i 212 k.p.c. i wynikających z nich obowiązków sądu*

- w postępowaniu cywilnym (uwagi na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego), PS 2005/10.
19. Grochola-Karaś G., *Przesłuchanie świadka niepełnosprawnego intelektualnie – zagadnienia wybrane (kolory oraz wiek)*, Niepełnosprawność – ZPR 2023/1.
 20. Gudowski, J., *O kilku naczelnych zasadach procesu cywilnego – wczoraj, dziś, jutro*, [w:] Nowicka A. (red.), *Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Stanisława Sołtysińskiego*, Poznań 2005.
 21. Harla A., *Tytuł wstępny Kodeksu postępowania cywilnego – kilka refleksji ogólnych* [w:] Borysiak W. (red.), Wierciński J. (red.), Gołaszewska A. (red.), Olechowski M. (red.), *Ius et ratio. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Elżbiecie Skowrońskiej-Bocian*, Warszawa 2022.
 22. Jakubecki A., *Dostęp do ochrony prawnej w świetle ustawy nowelizującej KPC z 4.7.2019 r.* [w:] Flaga-Gieruszyńska (red.), Flejszar (red.), Marszałkowska-Krześ E. (red.), *Dostęp do ochrony prawnej w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2021.
 23. Jakubecki A., *Kontradyktoryjność a poznanie prawdy w procesie cywilnym z perspektywy 25 lat doświadczeń*, [w:] Strus-Wołos M. (red.), Wieczorek M. (red.), *Prawda w postępowaniu cywilnym. Quid est veritas?*, Radom 2021.
 24. Jodłowski P., *Model badania właściwości sądu cywilnego a zasada równości stron procesu* [w:] Cieślak S. (red.), *Założenia aksjologiczne nowelizacji KPC z 4 lipca 019 r.*, Łódź 2020.
 25. Knoppek K., *Problem dopuszczania przez sąd dowodów z urzędu w postępowaniu cywilnym*, RPEiS 2007/3.
 26. Kurosz K., *Sprawiedliwość prawnomaterialna a proceduralna – kilka uwag na temat napięć między różnymi postaciami sprawiedliwości w prawie cywilnym*, S.I. 2017/70.
 27. Lord J., Guernsey K.N., Balfe J.M., Karr V.L. i Flowers N., *Human Rights: Yes! Action and Advocacy on the Rights of Persons with Disabilities*, Minneapolis 2012.
 28. Machnikowska A., *Ewolucja zasad postępowania cywilnego w Polsce* [w:] Cieślak S. (red.), *Założenia aksjologiczne nowelizacji KPC z 4 lipca 019 r.*, Łódź 2020.
 29. Machnikowska A., *Sprawność postępowania sądowego w kontekście etosu sędziowskiego*, GSP 2015/01, s. 246.
 30. Malczyk-Herdzina M., *Dopuszczalność dowodu z urzędu w procesie cywilnym*, PS 2000/6.
 31. Markiewicz-Stanny J., Skibińska M., *Wykonanie wyroków Parol v. Polska i Adamkowski v. Polska - uwagi na temat naruszenia prawa dostępu do sądu przez odrzucenie apelacji od wyroku z uwagi na niezłożenie odpisów apelacji w polskim postępowaniu cywilnym*, PPC 2022/3.
 32. Olaś A., *E pluribus unum? O optymalny model procedury cywilnej w sprawach spornych – uwagi na tle Modelowych Europejskich Reguł Postępowania Cywilnego*, GSP 2022/5.
 33. Olaś A., *Zasada proporcjonalności w postępowaniu cywilnym*, WKP 2024.
 34. Osowy P., *Aktywność informacyjna sądu a ustawowe granice pomocy stronie - rozważania na tle art. 5 k.p.c.*, Rej. 2003/7-8.
 35. Osowy P., *Osoba z zaburzeniami psychicznymi jako strona procesu cywilnego – zagadnienia wybrane* [w:] Flaga-Gieruszyńska K. (red.), Karakiewicz B. (red.), Klich A. (red.), *Problematyka osób z zaburzeniami psychicznymi. Aspekty medyczne i prawne*, Sopot 2017.

36. Palombella G., *Access to Justice: Dynamic, Foundational, and Generative*, Ratio Juris 2021/34.
37. Ruškus J., *Transformative Justice for Elimination of Barriers to Access to Justice for Persons with Psychosocial or Intellectual Disabilities*, Laws 2023/12.
38. Rylski P., *Działanie sądu z urzędu a podstawa faktyczna wyroku cywilnego*, Warszawa 2009.
39. Skibińska M., *Brak obrony* [w:] Rzewuski M. (red.), *Środki obrony pozwanego w postępowaniu przed sądem I instancji*, Warszawa 2022.
40. Skorupka A., *Realizacja zasady równości w aspekcie materialnym na przykładzie osób niewidomych*, PPC 2018/2.
41. Studzińska J., *Skuteczność udzielonej ochrony sądowej a brak odroczenia rozprawy przy pouczeniu o możliwości działania przez pełnomocnika w świetle obrony swoich praw*, St. Prawn. KUL 2015/1.
42. Szczepankowska I., Gorlewska E., „Sprawiedliwość” w polskim dyskursie konstytucyjnym i jej społeczne konotacje, *Studia Iuridica* 2020, t. 83.
43. Tkaczyk E., *Konstytucyjne prawo do sądu jako jedna z najważniejszych gwarancji praw człowieka w państwie demokratycznym. Aspekt teoretyczny*, St.PiA.2017/2.
44. Weitz K., *Czy strona, która przed uprawomocnieniem się wyroku mogła podnieść zarzut braku należytej reprezentacji, może na tej podstawie żądać wznowienia postępowania?*, PPC 2013/1.
45. Weitz K., *System prekluzji a dopuszczenie dowodu przez sąd z urzędu*, Pal. 2008/1-2.
46. White R., Johnson E., Bornman J., *Investigating Court Accommodations for Persons with Severe Communication Disabilities: Perspectives of International Legal Experts*, SJDR 2021/23(1).
47. Wilkowska-Płóciennik A., Szereda A. J., Beger-Smurzyński K., *Otępienie (demencja) – problemy prawne*, Warszawa 2020.
48. Zembrzuski T., *Niedopuszczalność środka zaskarżenia a odmowa ustanowienia pełnomocnika z urzędu*, R.Pr. 2011/2, s. 90.
49. Zembrzuski T., *Pozbawienie możliwości obrony praw strony w orzecznictwie Sądu Najwyższego*, [w:] Ereciński T. (red.), Gudowski J. (red.), Pazdan M. (red.), Tomalak M. (red.), *Ius est a iustitia appellatum. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Wiśniewskiemu*, Warszawa 2017.
50. Zembrzuski T., *Prawda jako wartość sprawiedliwego procesu*, [w:] Strus-Wołos M. (red.), Wieczorek M. (red.), *Prawda w postępowaniu cywilnym. Quid est veritas?*, Radom 2021.
51. Zembrzuski T., *Zgoda pozwanego na cofnięcie pozwu w postępowaniu cywilnym – uwagi de lege lata i de lege ferenda* [w:] Bałtrusajtys G. (red.), *Zgoda jako wyraz autonomii woli*, S.I. 2008/49.
52. Zima-Parjaszewska M. (red.), *Osoba z niepełnosprawnością intelektualną w postępowaniach sądowych i przed innymi organami Poradnik praktyczny*, Warszawa 2015.